

Poštnina plačana v gotovini.

NAŠ

Prava vera bodi vam luč,
materni jezik bodi vam ključ
do zveličanske narodne omike.

A. M. Slomšek.

DOM

List za ljudsko prosveto

Vsebina:

	Stran
Ksaverja Meška petdesetletnica	145
Mladinski dan	147
Po dekliških dnevih	147
Pustite ga —!	149
Naš fant?	149
Nekaj o tikanju, vikanju in onikanju.	152
Med Bočem in Rudnico	153
Kralj noči	156
Magdalena	159
Drobtinice	160
Na platnicah: Društveni vestnik.	

Letnik XVI.

Maribor.

Št. 10

Oktober 1924.

»NAŠ DOM« izhaja mesečno. Naročnina znaša za letos 12:50 Din., za Goriško in Istro 5 lir, za Koroško 15.000 aK, za Ameriko 1 dolar. Pri skupnih naročilih po 10 izvodov in več stane 1 izvod 12 dinarjev. Posamezna številka stane 1:50 Din. Odgovorni urednik: Marko Krajnc. Upravništvo: Maribor, Aleksandrova cesta 6. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Rokopise je treba poslati do 1. vsakega meseca uredništvu »Našega Doma« v Mariboru, Aleksandrova c. 6.

Društveni vestnik.

Vzori in boji Kat. bralnega društva pri Sv. Antonu v Sl. gor. (Govor gospice Frančiške Frlan ob 30letnici). Izobraževalna društva so poleg splošne izobrazbe mnogo doprinesla k narodni, oziroma h katoliški zavednosti, kakor je zahtevala potreba časa. Vsako desetletje je našemu društvu določila nove naloge. Prvo desetletje je bila doba živahnega dela in neke sloge, kateri se je pa proti koncu videlo, da ne bo dolgo obstojala, ker duhovi se začeli ločiti. Boj za društvo se je l. 1904 končal tako, da je društvo prešlo upajmo, ne na svojo škodo, v odločno katoliške roke, kar je čisto naravno. Saj mu je bil ustanovitelj kaplan Alojz Cizerl ter mu dal postavbo (§ 16). Bistveni znak društva mora ostati 1. rimsko-katoliški; 2. slovenski; v nasprotnem slučaju mora društvo prenehati.

Drugo desetletje se je začelo in dopolnilo v znamenju probujene mladine (1904/1914). Se prej, kot na Kranjskem, je na Štajerskem završelo. Mladina na plan, zasedi in napolni društvene prostore; organiziraj se v mladeniški in dekliški zvezi, da bo več življenja v društvih! Zgodilo se je. Od tistega časa so društva kakor prenovljena. Od 15—20 je poskočilo število članov na 90—100. Seveda je imelo mladinsko gibanje svoje sovražnike v nemškutariji in liberalizmu, ki sta vedela, da se organizira boj proti njima. Tudi naše društvo se je prerodilo. Sreča je bila, da so ga vodili požrtvovalni gospodje.

Najžalostnejša doba je zadnje desetletje 1914—1924. Vojska je trajala sicer le pet let, a vrgla nas je nazaj za 15 let. Knjige, časopisi so postali drago blago. Malokdo še tvega denar za kaj takega. Z eno krono udnine se je prej kaj kupilo, za 10 sedanjih kron prav malo, in redki so, ki jo plačujejo. Boj sa obstanek je kriv, da se duševno delo ne ceni. A mora priti zopet do veljave! Naše društvo nam dela velike skrbi. Na zeleno vejo bo prišlo šele, ko bo imelo svoj stalen sedež. Vendar je razveseljivo to, da se ga mladina oklepa. To nam daje pogum, da za društvo žrtvujemo še več in nam ni žal truda!

Dekliške zveze! Pozor! Naslednji meseci (oktober, november) so najbolj pripravni za občne zборе. Skličite jih in izvolite v odbor članice, ki se bodo zavedale svoje odborniške naloge. Nekatere Dekliške zveze hirajo samo vsled zaspianosti odbora. Izčistite svoje vrste; na vodilna mesta naj pridejo najbolj delavna, navdušena in razumna dekleta in naša organizacija bo dobila kmalu novo lice. — Posebno skrb in pozornost obračajte mladenkam, izstopenim iz šole. Vsaka D. z. naj bo tako urejena, da bo pritegnila nase vsa dobra dekleta. Gojite predvsem lepo petje, ki ima največjo privlačno moč. — Kjer se lepa pesem glasi, tam ni hudobnih ljudi — je rekel Slomšek. Toraj na delo! — Bog živi!

Osrednje vodstvo Dekliških zvez.

NAŠ DOM

Letnik XVI. Maribor, oktober 1924.

Št. 10.

F. S. Spindler:

Ksaverja Meška petdesetletnica.

Koliko vas je fantov in deklet v naših organizacijah, ki ne bi že izza šolskih let poznali „Cigančeka“, „Sosedovega Peterčka“, „Poljančevega Cenceka“ ali romarja »Martineka« in drugih oseb, o katerih ste včasih skoro zamaknjeni čitali v Meškovih spisih, namenjenih predvsem nežni mladini? Ne veste pa morda vsi, koliko lepega je Ksaver Meško spisal, kar je za vas baš zdaj v dobi, ko doraščate, in koliko umetnin je izšlo izpod njegovega peresa, ki bodo mladini in starim dragoceno pismo, dokler bo slovela slovenska beseda.

Ker obhaja Meško ta mesec svojo petdesetletnico, zato zasluži nele kot pesnik-pisatelj, marveč tudi kot človek in duhovnik in v vsakem teh ozirov kot velik mladinoljub, da se ga vsaj skromno spomni tudi glasilo mladine, kojemu je i sam sotrudnik.

Rodil se je Meško kot sin kmetskih starišev dne 28. oktobra 1874 pri Sv. Tomažu blizu Ormoža in je torej otrok slavne Prlekije*), katero je v mnogih svojih spisih povelečeval že predno vam jo je letos Dr. Biserjanski v Našem Domu tako lepo v kratkem pregledu naslikal. Srednje šole je obiskoval v Ptuju in Celju, bogoslovne nauka pa dovršil v Celovcu ter bil leta 1897 posvečen v mašnika krške škofije, v kateri je nato služboval po raznih, deloma skritih gorskih krajih, deloma blizu tihega Klopinskega jezera v Skocijanu, dokler ni postal župnik pri D. Mariji na Zili. Tu ga je zajela vojska in nje težko gorje: kot goreč slovenski duhovnik je bil osumljen tudi on veleizdaje, bil konfiniran, skusil ječo, po oprostitvi zopet bil v vedni nevarnosti, dokler ni izginil in so ga časniške vesti že proglašale za umorjenega, pa se je vendar z mukepolnim begom v strašni zimi rešil čez Karavanke na Kranjsko (o tem ste čitali gotovo njegov spis v Mohorjevem koledarju). S tem je bilo seveda tudi njegovo itak rahlo zdravje malone uničeno. Ko je nekoliko okrevaj, se je zatekel v rojstno škofijo ter zdaj začasno pastiruje in pisateljuje v samotnih Selah visoko nad Slovenjgradcem.

Že na gimnaziji je bil Meško znan in zlasti od mlajših dijakov občudovan kot pesnik. Kot bogoslovec pa je spisal roman »Kam plovemo«,

*) Ime Prleki imajo prebivalci vzhodnega dela Slovenskih goric in Murskega polja tje v Prekmurje notri odtod, ker mesto prej govore prle (iz staroslovenske oblike prvlje).

ki je v tisti dobi opolzosti v pripovednem slovstvu vzbudil veliko pozornost tako vsled snovi in vsebine kakor radi lepega jezika. In od iste dobe mu peró ni več počivalo, marveč so ob vestnem izpolnjevanju dušnopastirskih opravil v njegovi tihi sobici klile leto za letom prelepe nove cvetke njegove umetnosti: razni listi so priobčevali njegove črtice in slike in v posebnih knjižicah so prihajale med narod. Naj navedem tu le one knjige, ki se — kolikor mi znano — tačas še dobe: »Ob tihih večerih« (2 izdaji pri Bambergu), »Njiva« ter »Slike in črtice« v Jugosl. knjigarni, »Mir božji« (menda razprodan), »Naše življenje« (Nar. knjigarna); letos izide menda v 2. izdaji povest »Na poljani« ter knjiga »Našim mladim« (v Učiteljski tiskarni) in »Listki« v Zvezni knjigarni, kjer je izšel tudi »Volk spokornik«. Slednje spada med njegove mladinske spise, izmed katerih so splošno znane priljubljene zbirke »Mladim srcem« iz Mohorjeve družbe, ki je tiskala tudi s srčno krvjo pisano žaloi gro koroških Slovencev »Na smrt obsojeni«. Za oder je tudi »Mati« (Jugosl. knjig.) ter »Pri Hrastovih« (v Dom in Svetu). Premnogi drugi spisi pa so raztreseni po Mohorjevih knjigah, Dom in Svetu, Vrtnu in drugod. Ob novem letu izide baje roman »Kam plovemo?« v posebnem natisu. Dolga vrsta književnih del, pisana nele s peresom, ampak duša in srce pisateljevo govori iz vsake besede.

Šele v svoji zadnji dobi je Meško postal tudi poseben ljubljenec nežne mladine; takoj od začetka njegovega pisateljevanja pa ga je že vzljubila zlasti odrastla mladina in posebno še dekliški svet — radi njegove čudonežne narave in mehkobe. A nele med svojimi slovenskimi rojaki, marveč zaslovel je tudi dalje po svetu ter so začeli njegove spise prevajati v tuje jezike: Čehi in Nemci čitajo že nekatera dela Meškova v svojem jeziku, zadnji čas pišejo o njegovih delih in ga prevajajo v laški, španski jezik (v Buenos Aires) in pravkar že tudi v mednarodni jezik Esperanto. Toda našega lepega Meška nimajo, ker ga ne morejo čitati v njegovi prekrasni slovenščini, katero ima v oblasti kot suveren umetnik.

O čem nam govori Meško v svojih spisih?

Mladost, nje srečna nedolžnost in nedolžna sreča ga vedno iznova kliče in vleče ter zna umetnik ob spominih iz svoje lastne otroške dobe pričarati prelestne lepote pred čitateljevo dušo. »Glej, videl sem srečo, ker sem videl nedolžnost« (Mladim srcem II, 4).

Doraščajoča mladost, vse njene znotranje in zunanje skrbi in boji, zlasti še v globini duš in src porajajoča se ljubezen daje Mešku obilo snovi; vidimo veliko lepe, čiste in osrečujoče ljubezni, večkrat pa tudi svarilne zglede pregrešne in pogublajoče strasti, kjer čutimo, kako se pisatelju trga srce v žalosti nad izgubljenim bogastvom nedolžnosti in življenske sreče. »Mimica naša, padala si in si utonila na dnu blatnega življenja in si umrla v blatu in si se pogubila...« („Mir božji“ 43).

Viteštvo fantov in moških sploh napram ženstvu oznanjuje naš moderni mladinski pokret: kako dolgo ga že Meško kliče v svojih spisih! In na kolikih presunljivih zgledih moremu pri njem videti, koliko prekletstva izvira iz nebrzdane strasti, ki se hinavsko skriva pod krinko ljubezni...

Menda še noben naš pisatelj ni toliko lepega kot Meško napisal o materi in materini ljubezni. „Kdorkoli si, kjerkoli si, ki bereš to, ali ljubiš svojo mater? Ljubi jo, dovolj je ljubil ne boš nikoli.“ („Naše življenje“ 13.) — Kakor do matere, ki mu je dala življenje, plamti v Mešku mogočna ljubezen do ljudstva, iz katerega je izšel, do njegovih šeg in običajev, ki jih zlasti v svojih mladinskih spisih tako ljubko opisuje, in do cele domovine. „Na smrt obsojeni“, „Mati“, „Naše življenje“ so glasni klicarji te ljubezni, ki pa kliče na delo. Njemu bomo pač verjeli, če govori v imenu vseh, ki jih je vojska pognala iz doma v tujino, kako »hrepni in se zлива naših src ljubezen iz vseh krajev sveta, kjer romamo, blodimo, kjer trpimo, le k tebi — domovina, o domovina!« (»Naše življenje« 5). Da pa to niso besede tope obupnosti, nam pove beseda, zapisana ob prebitki izgubi slovenske Koroške, ki je pisatelju postala druga domovina in ki jo ljubi kot »drugo nevesto«: „Gorje je prišlo; zdaj mu je treba pogledati pogumno v oči, ne malodušno kloniti duhom... Temna je pot pred nami, a nad nami so svetle zvezde“ (ravnotam, 50).

Ob petdesetletnici želimo Ksaverju Mešku, ki je tolikim pripravil s svojimi deli že obilo čistega veselja, dal plamenite pobude ter kazal pot navzgor: naj mu Bog, izvor vse lepote, resnice in dobrote, milostno še nadalje vodi življenja čoln, naj mu da, da še obilo lepega podari narodu s svojo umetnostjo, pa mu da tudi gledati sadove trudapolnega življenjskega dela; zlasti pa še, naj mu da dočakati veliko radost matere — domovine ob rešitvi — tužnega Korotana... A mladina, ti naš up in naša bodočnost, ti se pa pri Mešku navzemaj vsega dobrega in blagega, posebno pa se od njega uči tudi neutrudne delavnosti vkljub vsem oviram in razočaranjem — v tvoj in domovine blagor!

Savinjka:

Mladinski dan.

To bil je dan!

Kdo videl kdaj je lepšega
Kdo zrl je kdaj važnejšega,
kot bil je dan mladine naše...

Slovenski dom,

ti zibel naše mlade sreče
Kako mladina ljubi te goreče,
glej te junaške mlade čete
prisege čuj za tebe vnete:
Živeti, mreti hočemo za te.

O, to ni vse —

Krenili vsi smo pred oltar,
kjer naš je večni gospodar,
da z nami tesno se zedini
ostane vedno pri mladini,
poseda dušo in srce.

To bil je dan!

Mladost, krepost, radost v očeh
v bodočnost našo blag nasmeh,
To bil je naš mladinski dan!

Po dekliških dnevih.

Izginile so megle dvomov,
vrnile so se zvezde jasne...

Dekliški dnevi! — Kdo bi pričakoval, da se bodo razvili v tako krasno slavje v tej dobi, ki zameta vse nadnaravno, vse zvišeno in idealno, v dobi, ko razne temne moči hočejo še hujših bojev...

Globoke rane razjedajo naš narod, čut prave ljubezni, čut nesebičnosti in požrtvovalnosti, čut resnice in pravice je — skoraj izginil.

Toda — ob mladinskih dnevih smo dvignili glave — kajti mladina je še zdrava v svojem jedru, ona hoče preroditi sebe in svoj narod. Ona hoče storiti vse, da obogati narod z zakladom plemenitih src, da izginejo ona majhna, ki so brez ciljev, brez ljubezni.

Kak cilj ima naša mladina? Ohraniti hoče družine veri, ozdravljati družinsko življenje in s tem tudi človeško družbo. Vstati morajo novi ljudje, veselega srca, vedrega duha in mirne vesti . . .

Dekliški dnevi so nam porok za to; tisočere množice deklet in žena so se nasrkale novega duha in napovedale neizprosni boj modernemu duhu časa.

Verska preobnova! — Prenovitev duš! Kakor strune so donele besede ob slavnostnih dnevih in odmevale v tisočernih srcih naših mladenk.

Nevera si je danes najela v službo zlasti nemoralnost, ki nastavlja svoje mreže predvsem mladini.

Naša dekleta so ob deklinških dnevih povdarile, da bodo zveste čuvarice poštenosti, moralnosti in čistosti. One bodo skrbele, da se naš narod otrese vseh sramotnih suženjskih spon, da bo zaslovel po idealnem ženstvu, ki zre en sam velik cilj pred seboj: vzgajati rastoči rod za družino, Cerkev in domovino.

Vzgojile bodo najprej svoje lastne duše in potem s svojo živovernostjo blažilno vplivale vsepovsod, kamor jih vodi njihov poklic.

Junaška v tišem trpljenju v znoju in boju za obstanek svojega doma velika v zvestobi do svoje poštenosti in vernosti, navdušena za pravice svojega naroda — taka je bila slovenska žena in taka more ostati.

»Močne v veri!« — Geslo, ki prešinja organizirane ženske armade v tujih državah, naj bo tudi geslo slovenskim mladenkam, naj jih bodri, da bodo z veseljem izvrševale velike in plemenite naloge ljubezni do Boga in domovine.

Če bodo naše mladanke »močne v veri«, če se bodo z vso dušo oklenile življenja po veri, bo se prav kmalu vsepovsod pokazal versko in narodno-obnovitveni duh.

Vse drugačno lice bodo dobile naše organizacije. Naše društveno gibanje bo prešnil družinski duh, ker iz njega izhajajo največje prerajalne sile za človeštvo. Iz naših deklinških organizacij bodo izšle značajne prosvetne delavke — same disciplinirane, bodo vzbujale lepo disciplinarno življenje v svojih vrstah in tako vedno bolj pripomogle k urejenosti naših deklinških organizacij, ki nam morajo dati izobraženih gospodinj in vzornih mater, zvestih domači hiši, ki znajo misliti družini v korist.

Vzorna mati — neprecenljiva sreča! Družina, ki jo ima, se odlikuje po lepem, bogoljubnem življenju. Njen vzgled preraja celo okolico, preraja celo človeško družbo.

Široko polje je odprto tudi duhovnemu materinstvu. Duh usmiljenja in dobroteljnosti je polje, kjer se naj udejstvuje zlasti žena, če se pokaže v javnem življenju, je najlepša, najbolj vzvišena takrat, kadar se v povišni ljubezni sklanja v ljubezni do bližnjega.

Dekliške organizacije na plan, da prerodite naše ljudstvo v duhu dobroteljnosti! Dekle! Toliko bogatejša boš, čim več boš dajala drugim, toliko srečnejša, čimbolj boš osrečevala druge.

Ker je žena predvsem poklicana varhinja morale in narodne poštenosti, je njena posebna naloga, da jo zaščiti. S svojo globokočutečo dušo naj čuva ljudske zaklade — lepo, pristno narodno govoricu, narodno pesem in narodno nošo.

Iz veselih dekliških src naj odmeva lepa, narodna pesem, katera bo obvarovala mladino pred omamljivim strupom, ki mori blaga čustva in uničuje hrepenenje po vzorih življenja.

Ob vseh naših prireditvah in ob slovesnejših prilikah naj pridejo v poštev lepe narodne noše. Dekliške organizacije morajo kar tekmovati med seboj, da si jih preskrbijo čim večje število. Ljudstvo, ki poseča naše prireditve, bo tako vzljubilo stare šege in navade in zavrglo vso moderno, pogubonosno kulturo.

Slovenski narod! Ne boj se propada — krepka armada mladenk gre z novimi močmi na vsestransko delo, za časno in večno srečo tvojo!

Savinjka:

Pustite ga —.

Cveti ob potu cvet krasán . . .
kjer hodijo ljudje,
z željô predrzno dan na dan
ga vtrgati za se.

Saj to ni cvet, to je srce
kristalnočistih nad,
kjer sveža vsa od dne do dne
dehti okrog pomlad.

O, prosim vas, pustite ga
cveteti še naprej,
v objemu solnca zlatega,
in srečnega brez mej!

O, prosim vas, pustite ga
v najlepši dobi sreč . . .
odtrgan in pohojen v tla
cvetel ne bo on več . . .

Evtimij:

Naš fant?

Na tistem tesnem Zidanem mostu smo pričakovali vlaka. Ob pregraji blizu mene je stala gruča večjih fantov. Kakor bil bil padel iz neba, se jim pridruži 25letni fant izpitega in uvelega obraza. Kar na lepem začne govoriti in izpraševati, in kmalu ni bilo slišati drugega glasu ko njegovega. Iz razgovora sem spoznal, da mu je tekla zibeljka nekje na Ptujskem polju, da pa je bil že takorekoč skoro posod. Žadnji čas je bil precej dolgo na Hrvaškem, pa si je zopet zaželel izpremembe. Ravno se je nameril proti Gradcu ali Dunaju.

Malo po hrvaško je zavijal, kakor radi delajo tudi naši vojaki, ne vem, ali se tako hitro privadijo, ali se pa hočejo malo postavljati, kakor so se nekda z nemščino. Toda poslušajte, kako je modroval naš fant!

Na dolgo in na široko se je hvalil, da dosti zasluži, pa da tudi vse zapije s komur koli, da je le vesela družba: »Jaz sem že tak: kada imaš, onda pij! Po 1000—3000 kron ide na jedanput. Kada ne bom imao više, pišem majki (tukaj je nakremžil obraz in milo vzdihnil): Draga majka, ja sam bolestan! Odmah dobim jedno sto kruna!«

Eden izmed fantov mu skuša nekaj ugovarjati ter mu kliče starost v spomin. Toda našega junaka ne zmoti nič, ampak naglo ga zavrne: »Ko bom star, idem prosit, znabit i tebe. Ako mi ne boš nič dal, boš me z nogu brnil.«

Ali naj so naši fantje taki? Ali je to prav, če je v soboto zvečer bogat, v nedeljo zvečer pa pijan in brez pare, večkrat v ječi? Ali je to človeško, če materino ljubezen tako kruto izrablja in se ji roga, slednjic pa umre kje za plotom ali v hlevu!

Vsaj zdaj po mladinskih dnevih naj vstaja po Slovenskem nov rod fantov, delavnih in varčnih, poštenih in treznih, pravih stebrov domovine!

Fanta od fare si predstavljamo čisto drugačnega, ne pa kot pijano muho. Pameten fant ne da vsega, kar ima, samo zato, da se enkrat dobro naje in napije ali da se par nedelj pokaže v lepi obleki. Pri njem ne nahajamo samo bistrumnosti, delavnosti in veselosti, ki so nam Slovencem že po naravi dane in ki dajejo slovenskemu značaju ljubkost in živahnost. Ne, pravi, izobraženi slovenski fant je tudi resnoben o pravem času, varčen in zmeren. Ima tisto tako potrebno vztrajnost, da prilaga dinar k dinarju ter si polagoma preskrbi dosti stvari, katerih potrebuje sam ali pa cela družina.

Človek marsikdaj s skrbjo in žalostjo gleda mladeniča, ki ima drag klobuk, zlato uro, škripajoče čevlje. Žalostno je gledati dekleta, ki je na zunaj vsa svilena, čudno skodrana in skrbno nagubana. Veste, kaj bi jima bilo bolj potrebno? Da bi imela po tri do pet parov močnih čevljev in bi se lahko preobula v slabem vremenu, kadar morata hoditi po blatu ali po snegu. To bi bilo velikega pomena za zdravje. Potrebno bi bilo, da bi imel fant in dekle več srajc in sploh spodnje obleke; da bi si vsak preskrbel več rjuh, nogavic, žepnih robcev, obrisač. Ko smo še bili otroci, nam je kdo podržal prst pred nos ter nas podražil: »Ta pa nima srajce!« Tega nas je bilo sram in začeli smo se vsakokrat kisati. Potem se je pa začel norčevati, češ: »Saj nisem rekel, da ti nimaš srajce; moj prst je nima!« Torej nam otročajem je bila sramota, če bi nas kdo imel za brez-srajčnike. Koliko večja sramota je za fanta ali dekle, ki si že denar služi, pa nima najpotrebnejšega! Kolika nešpamet, ako bi se še rad postavljaj, »precvirjal«, kakor pravijo pri nas! Še prehitro ga bo minila prevzetija!

Poleg obleke in perila naj si nabavi vsak mladi človek že tudi kako orodje. Kajti vsak je spreten v kakem delu, če se hoče le malo vaditi.

To je prav dobra priprava za poznejše življenje, ko postane gospodar, oziroma gospodinja. Kjer vse sproti izmečejo za potratnost, tam ni pri hiši dovolj žlic ne vilic ne nožev ne skled. Vsi pijejo iz enega, še prav umazanega kozarca, vsi se brišejo v isti obrisač (če se sploh umivajo, kajti še je nekaj hiš, v katerih žalibog vsakdanje umivanje ni v navadi). Pod lepim čevlječkom se skriva dostikrat prav raztrgana nogavica, ali je pa niti ni. Izpod lepe bluze gledajo umazani rokavci, ki vode že več mesecev niso videli. Glavnik je še iz srednjega veka, ogledalo pobito in slepo. Za sol, milo in žveplenke se kregajo, kdo jih je porabil in kdo jih bo kupil. Miza se ziblje, na stol ni varno sestiti, omara se ne da več zaklepati. Cilinder na svetilki je ves črn in blaten, podobe na stenah zastonj ogleduješ, da bi uganil, koga predstavljajo. Ko je treba iti na delo, morajo prej še vso vas obletati, da si izposodijo sveder, motiko, lopato, kramp, plug ali brano. Sosedje se takih ljudi že od daleč bojijo, če jih vidijo, da prihajajo k hiši. Po nekod ne zmorejo poštenega škafa ne košare. Če se napravi dež, ne morejo izpod strehe, ker se marelja ne da odpreti, in če bi se dala, ne bi nič hasnilo, ker je vsa v luknjah. Če

gredo na božjo pot, jim kruh gleda iz raztrganega robca in ravno takega cekra.

Vem, da marsikje takih razmer niso sami krivi. Starši so jim malo zapustili, boleznin in druge revščine jih pogosto obiskujejo. Takim nič ne zamerim, take spoštujem in jih nikakor ne bi rad užalil s svojim popisovanjem. Želim jim le, da ostanejo snažni, marljivi, pošteni in vdani v voljo božjo.

Toda marsikje bi bilo lahko vse lepo, vsega dovolj. Da ni tako, temu je kriva mladost. Fant je le čakal praznih rok, kdaj mu oče prepusti; prav ničesar si pa ni prej oskrbel. Nevesta pa, ko je prišla k hiši, tudi ni imela drugega ko samo sebe. Sicer nimam nič proti njej, če je le sama dosti vredna, potem je prinesla k hiši veliko: pošteno srce, delavne roke. Gorje pa, če je taka, kakor poje pesem:

Juri Brenko,
vzami Lenko,
boš imel pridno ženko:
bo rada čičkala,
bo rada papkala,
bo rada v senčki ajčkala!

Pri hiši je treba kaj pre narediti, hlev popraviti, da ne zleze na kup, pri posestvu kaj izboljšati ali dokupiti, pa odkod se bo vzelo? Leto je okoli, treba je davke plačati. Denarja ni in zato se mora jemati na posodo, ali pa kaj pod ceno prodati. Pride novo leto, treba si je nekaj novih listov naročiti, treba plačati v društvo — nikjer krajcarja! Pride bolezen, pa ni za zdravnika, zdravila ali kak priboljšek. Pride starost — sama lakota in beda! Pride smrt, pa ne morejo spraviti skup za pogreb!

Taki ljudje hodijo vedno sesede prosit in nadlegovat. Nihče jih nima rad, kajti ljudje so sebični, ne pomagajo radi, tudi če bi lahko. Pa tudi oni, ki imajo dobro srce, se slednjič naveličajo, posebno, če vedo, da je revščina zakriviljena. To je grenko življenje, polno žalitev in zasramovanja. Kajti stari šenk je umrl, Bog lonaj ga je pa pokopal. Ubogi otroci, ki zrastejo na takem zaničevanem domu! Ne samo, da jih povsod zametujejo; ker jim vedno česa manjka, še pošteni težko ostanejo.

Veste, fantje, samo to sem vam hotel dopovedati: Ne sme iti sproti po grlu vse, kar zaslužite! Nakupite si drugih, potrebnih reči, da boste imeli kaj preobleči, da si olepšate dom, da ne boste morali hoditi vedno česa na posodo jemati in biti tako odvisni od drugih, pa da boste imeli v starosti in boleznin kaj zaloge, da ne boste drugim v nadlego. Nasprotno, še to glejte, da boste mogli prihajati drugim na pomoč, zlasti staršem. Mislite tudi na naša društva, da so vredna in potrebna vaše podpore. Mislite na mesece, ko boste pri vojaki! Kako vam bo prav prišlo, če boste takrat imeli kaj vzeti s seboj! Najgrši je pač tisti fant, ki pri vojaki zalumpa, kar ima, potem pa ubogemu očetu ali materi pisari lažnjiva pisma, da je bolan, da so mu pokradli in take laži. Kdor ima kaj srca in časti, tega ne bo delal.

Če si dozdaj slabo živel, bodi odslej boljši! Če dosedanja leta nisi bila prav lepa, naj je tvoje življenje za naprej res fantovsko! Sicer pravi pregovor, da česar se je Janezek naučil, to Janez zna. Na tebi pa naj se uresniči drug kmetski pregovor, ki pravi: »Grdo jutro — lep dan!«

Nekaj o tikanju, vikanju in onikanju.

Jugoslovani smo. Z dalmatinskimi brati občujemo skoro vsak dan. Na dom nam pridejo ponujat svoje dobro blago. »E — kupi brate« — bogme, je jeftino — a koliko daš —« itd... tako me nagovarja sin Bosne ali Dalmacije. Tam doli v Srbiji, v Bosni, v Dalmaciji, v Slavoniji se samo tičejo — predvsem priprosto ljudstvo. Tudi o Tirolcih je znano, da tičejo vsakega. Nekoč sem čital, kako je priprosti »raubšic« tikal samega vojvodo Ivana.

Tikanje je izraz prijateljstva — bratstva — ljubezni. Dva dobra znanca ali prijatelja se ne bodeta vikala. Med brati ni drugega izraza kakor zaupni ti. Mlada človeka, ki sta se spoznala, potrđita svojo medsebojno zaupanje s tem, da opustita nerodno vikanje, in se začneta tikati. Klasičen dokaz temu je Jurčičev Krjavelj, ki se je s svojo boljšo polovico zaročil takole: Jaz sem njej rekel ti, ona je meni rekla ti — pa je bilo.

Med nami ima pa tikanje tudi značaj zaničevanja. Ako človeka, ki ga ne poznaš, ali ki si ga prej vikal, začneš v jezi tikati, je to izraz zaničevanja. Včasih otroci od sosedov vidijo, da se stariši medseboj kregajo in zmerjajo —. Ko doraste fant količkaj (tudi dekleta niso boljše) se že vmešava med prepir starišev — in svojega soseda zaničuje s tem, da ga tika. Fant, smrkolin še nima 15 let, pa zmerja in tika svojega soseda, ki ima že 50—60 let! In to samo zato, ker so si v sovraštvo —. To je gotovo znamenje surovosti.

Tikanje bodi med olikanimi vedno dokaz bratstva in ljubezni —. Tudi Boga, Marijo in svetnike tikamo, v znamenje, da jih ljubimo in smo proti njim zaupljivi. Vsled tujih vplivov se je med nami udomačilo vikanje, in se med nami tako ukoreninilo, da bi bil neotesan vsak, ki bi se proti tej navadi pregrešil. Otroci vikajo ali vičejo svoje stariše, sosede, botre, strice, dobrotnike, učitelja in kateheta — in grdo bi bilo, če bi mogoče katerega izmed teh — tikal. Oče in mati se vikata vpricho otrok, da bi otroci imeli pred njima pravo spoštovanje. Profesor viče — dijaka — desetletnega — menda ne zaradi spoštovanja, temveč kot dokaz, da med njima ne sme biti prijateljskega in zaupnega razmerja, temveč globok prepad... no, ko postaja ta prepad vedno manjši, se zgodi včasih, da profesor tiče svojega bivšega učenca in obratno, ker je ta učenec priplezal tudi do profesorske časti. Navada je med nami, da izražamo z vikanjem gotove osebe svojo spoštovanje do nje, na drugi strani pa izražamo s tem, da nočemo s tisto osebo imeti nobene posebne prijaznosti, temveč smo veseli in zadovoljni, da nimamo z njo nobenega opravka —. Ako bi smatrali vikanje za izraz vljudnosti, potem so Francozi menda najvljudnejši, ker vikajo tudi Boga, Marijo in svetnike, pa tudi konja, osla in psa. Poljak pa sploh nikogar ne viče, ker govori s tujcem v tretji osebi. Rajši imam odkritosrčnega človeka, ki me tiče, kakor lizuna, ki ne ve, kako bi me lepše vikal in onikal, v srcu pa o meni hudobno misli.

Onikati smo se že skoro čisto odvadili. Kak stari očanec ali stara mamca še mogoče onika gospoda župnika ali kaplana — zdi se, da onikanje med nami kmalu umre. Onikanje je dvojno vikanje — to mnenje je med narodom. Dvojno vikanje je pa prav gotovo izraz velikega spoštovanja do dotične osebe —. Naš jezik je gibčen in krepak — zato se

ne bomo pritoževali proti onikanju, kakor ga rabi ljudstvo. Kak strogi novodobni profesor bi gotovo z dvema rdečima črtama obsodil onikanje med slovniske napake — pa dvomimo, če po pravici. Ljudstvo ima dobro razvit čut vljudnosti do bližnjega — in onikanje je izraz tega čuta. Priprosto je videti naš človek, pa dobro razume, kako se komu daje čast. Onikal bo samo tiste osebe, ki so po njegovi razsodnosti res spoštovanja vredne, in to bo storil tudi v odsotnosti dotične osebe. Isto velja tudi o vikanju. Kdor koga resno spoštuje, ga bode vikal tudi v njegovi odsotnosti, če nanese govór na dotično osebo —. Moderni tok časa je tak, da se med našimi malo bolj izobraženimi rodbinami udomačuje zaupno tikanje med stariši in otroci. Po mojem mnenju bi naj ta moderna razvada izostala. Čast komur čast in izraz časti je vikanje in onikanje. Priprostemu človeku se včasih zelo težko zdi, koga vikati. Dijak zgotovi srednje šole in se giblje na počitnicah med svojimi sosedi. Tebe še ne bom vikala — mu reče sosedova hčerka, ki je dijaka še pestovala — prej te ne bom vikala, dokler ne boš imel nove maše —. Razumen dijak se ne kaže občutljivega v tej zadevi, temveč z veseljem občuje s priprostim ljudstvom, da preštudira njene običaje. Med ljudstvom je prav malo priljubljen tak človek, ki je v tem oziru preveč občutljiv — zgori se mu lahko, da zgubi še tisto spoštovanje, ki ga je imel prej.

Mlajši, izobraženi ljudje si vedno štejejo v čast, če jih njihovi prejšnji vzgojitelji tikajo — ker vikanje bi v tem slučaju imelo značaj od-tujenosti.

Ker hočemo veljati mi Slovenci za ólikane in izobražene, ravnajmo se v družbi tako, kakor nam kažejo razmere. V tikanju se varujmo surovosti, v vikanju in onikanju pa hinavščine in zahrbtnosti.

Martin:

Med Bočem in Rudnico.

Med Bočem in Rudnico ležita šmarski in rogaški okraj. Kaj, ko bi pogledali nekoliko tudi v ta kot naše domovine, zlasti na Slatino, ki je pravi biser slovenske zemlje!

Ako sedemo v Grobelnem na Rogaški vlak, začutimo kmalu, da se proga nekoliko vzpenja proti Št. Vidu, nato pa se zopet spušča navzdol proti Šmarju. Na levi zapustimo za seboj šmarski grad, Jelše in božjo pot Sladko goro. Šmarje leži čisto v dolini, je sedež dekanije in sodišča ter precej znana božja pot (pri Materi božji na Jezeru). Južno od trga vstaja strm hrib z znamenito cerkvijo sv. Roka, ves zazidan s stopnicami in kapelicami. Kdor ima priložnost, si kaj rad ogleda zanimive kapele in zlasti cerkev sv. Roka ter uživa izpred nje lep razgled. O šmarskih znamenitostih lahko bereš v knjižnici „Šmarje pri Jelšah.“ Napisal jo je šmarski rojak profesor Janez K. Vreže.

Toda, da se kje ne pozabimo, hitimo z vlakom mimo Stranj do Mestinja! Od Mestinja drži na jug važna cesta k Sotli v one štajerske in hrvaške kraje, ki so tako daleč od železnice. Proti severu pa leži nekdanj znani, a zdaj pozabljeni trg Lemberg. Naslednja železniška postaja je Podplat-Kostrivnica, nato Slatina in slednjič Rogatec. Ves čas enourne vožnje opazaš, da dela železniški tir velike ovinke. Sploh je ta svet kar

najmanj ugoden za železnico. Mnogo ugibanja in načrtov je bilo, predno so jo izpeljali, kakor je. Od Rogatca do Krapine manjka še sedaj 15—20 km proge, ki bi vezala te kraje z Zagrebom.

Ustavimo se na Slatini; odtod si namreč hočemo ogledati kraje med Bočem in Rudnico, kakor dela imenitna gospoda.

Slatina sama je divno zavetišče, dobro zavarovano od vseh strani. Po svojem miru, zdravem zraku, naravnih lepotah in po svojih zdravilnih vrelcih, je kakor ustvarjena za ljudi, ki si hočejo okrepiti zdravje. Verjetno je, da je bila moč slatinske vode znana že Rimljanom. Vendar o tem nimamo zapisanega ničesar. Znano pa je, da so vodo v zadnjih stoletjih pošiljali daleč po svetu. V zadnjem času se je razvila Slatina v moderno kopališče in letovišče, menda prvo v naši državi. Gost ima na razpolago vsega, kar mu srce poželi: lepe vile, hotele, domove, velikansko koncertno dvorano in nad njo drugo za kinematograf, umetne nasade, lahke in prijetne izlete, izbrane jedi in pijače, polno trgovin, več zdravnikov in vsakovrstne tople in mrzle kopeli.

Judje, Nemci, Ogrji, Srbi, Rusi in drugi ljudje od blizu in daleč hodijo semkaj iskat zdravja in zabave. Priporoča se kopališče zlasti takim, ki imajo notranje bolezni: na želodcu, črevah, jetrah, ledvicah. Kopališče je državno in država ima tukaj veliko posesti in hiš. Žal, da v sedanjih razmerah ni mogoče zahajati na Slatino drugim ko bogatašem. Nisem ravno boljševik, todo o marsikaterem gostu nimam dobrega mnenja. Tukaj vidiš gospode, gospe in gospodične, ki niso prišli zaradi zdravja, ampak za kratek čas. Vse jim mora služiti. Izmišljujejo si zabave, obleke in jedila, da ne pomrjejo od lenobe in dolgega časa, kar pa ne bi bilo škoda. Človeka včasih res zgrabi nevolja, ko vidi, da ti veliki naravni darovi, ki jih je razsul Bog nad Slatino, pridejo prav samo tistim, ki jih niso vredni, ne potrebni. No, malo preveč sem le rekel. Nahaja se jih že tudi dovolj med »boljšimi« stanovi, ki pošteno delajo. Takim iz srca privoščim, če pridejo na Slatino. Takim tudi povem, da traja zdravljenje ali »kura« navadno tri tedne.

Od majnika do septembra je na Slatini, če ni leto preveč deževno, življenje kakor v velikem mestu. Višek sezone je o sv. Ani. Leta 1924 je bilo v tem času 1500 gostov. Tu je godbe, igranja, smeha in vrvenja in razkošnosti! Seveda, kje v skritem kotu najdeš siromaka, ki je prepozno prišel iskat zdravja. Ob kakšni klopi stoji voziček in v njem pokašljuje bleda ženska. Čutiš, da ne bo dolgo. In na neki klopi sem našel z nožem vrezani dve vrstici nemške pesmi: „Kdor sam živi, veliko ne zgubi: ljubezen draga igra se mi zdi!“ Žalost in veselje, življenje in smrt, kako blizu sta si!

Življenje in smrt! Pozimi spi letovišče mrtvo spanje. Vse tiho in otožno je na Slatini takrat. Vodomet počiva, grede so prazne, drevje in grmovje štrli golo v mrzli zrak, hiše so po večini kakor izumrle. Le tu in tam hiti kak domačin po zasneženem potu.

Pa zdaj proč s temi mislimi! Našo Slatino obiskujejo tudi visoke osebnosti, kakor svoj čas nadvojvoda Ivan, potem cesar Franc Jožef, več srbskih princev in kraljev, tudi naš sedanji kralj Aleksander. Tu sem je zahajal škof Slomšek, tu je bival nekaj časa rajni Protić, tu je preživel večer življenja pesnik Jožef Stritar. Zelo rad je zahajal na Slatino tudi

djakovski škof Strossmayer, ki je imel navado reči: „Bogu in Slatini se imam zahvaliti za svojo visoko starost.“ Po njem se neka hiša imenuje Strossmayerjev dom. Seveda, odkar teče železnica mimo, ni več tistega miru, kraj ni več tako idiličen, kakor je bil nekdanj. Tako je tožil že ta slavni vladika. Prej so se namreč vozili gostje iz Poljčan v vozovih in kočijah.

Vzrok vsemu temu živahnemu življenju na Slatini so trije vrelci: Tempel, Styria, Donati. Po leti dobiš pri njih ob določenih urah vodo za piti zastonj. Tempeljski vrelc je največji in najbolj mil, Styria in Donački studenec pa sta ostrejša in ni, da bi si ju privoščil brez premisleka. Sicer pa voda ni vedno enaka; boljša je v suhem vremenu, slabša v mokrem letu. Vsi trije vrelci dajejo mrzlo vodo, v kateri je mnogo ogljenčeve kisline in drugih zdravilnih ali mineralnih snovi. Voda je napeljana v poslopja, kjer se pripravljajo kopeli. Druga zopet gre v posebno hišo, nalivalnico ali napolnjevalnico, kjer jo nalivajo v znane slatinske steklenice. Prav do tiste hiše je napeljan železniški tir. In tako gre „kisla voda“ ali „slatina“ daleč po svetu. V okolici je še več drugih izvirkov, ki pa niso tako izdatni in zdravilni.

Ko smo se po kopališkem trgu malo razhodili, stopimo na najnižji, Ferdinandov griček! Morda ima zdaj že drugo ime, a prej se je imenoval tako po grofu Ferdinandu Attems, ki je za kopališče posebno veliko storil kot štajerski deželni glavar. Ob pobočju tega grička stoji za bolne duhovnike kapela sv. prerokinje Ane. Zdaj so dobili tudi pravoslavni dolna ravnini svojo kapelo. Da, na takem kraju kakor je ta griček, si odpočije trudni človek! Med lepimi drevesnimi nasadi se vijejo zložna pota, hrup letovišča utihuje in klopi te vabijo, da sedeš.

Ravno tako prijazen je tržaški griček. Ko sem bil nekoč gori, sem slišal Čehinjo, ki je pogledala od ondot proti jugu in vzkliknila: „Jak pěkne udoličko! — Kako lepa dolinica!“ In res, glej in občuduj to zelenje, te vrhove naokrog, uživaj ta sladki mir! Tam pa, četrta ure hoda proti jugu, vidiš veliko cerkev in nekaj hiš ob njej. Med cerkvijo in najbližjo hišo se poigrava svetloba popoldanskega solnca, da se ti zdi, kakor da so stene prozorne. To je Sv. Križ pri Slatini, sedež velike nadžupnije, h kateri spada tudi Slatina sama. Marsikaj zanimivega bi se dalo povedati o Sv. Križu, zlasti iz zgodovine, toda bojim se, ker zgodovine malo znam in ker je bil pred leti tukaj profesor dr. Franc Kovačič, ki je vse opisal v knjigi „Nadžupnija Sv. Križ pri Rogiški Slatini“. Le to naj omenim, da imajo pri Sv. Križu prostoren društven dom, menda edini v šmarškoroški okraju. V bližini so pred kratkim tudi našli premog.

Malo daljši je sprehod na Janino. Iz razglednega stolpa, ki je vsaj svoj čas stal na njej, je bilo mogoče pregledati oba okraja, pa še nekoliko Hrvaškega. Kako je zdaj gori, ne vem. Vendar ti hočem s suhimi besedami orisati hribe in kraje, ki jih je bilo mogoče videti raz Janine, ali jim vsaj lego določiti.

Severno-zahodno se vzdiguje Boč (visok okrog 950 m), ki ima dolg hrbet za seboj: Plešivec in za njim cela vrsta hribov, kateri branijo slatinsko kotlino pred severnimi vetrovi. Na severni strani tega pogorja ležijo Poljčane, Makole in Stoperce, na južni strani pa ravno pod Bočem Kostrivnica, kjer je več prav močnih slatinskih vrelcev. Med kostrivniškimi podružnicami zaslužita posebno pozornost cerkvica sv. Miklavža, ki stoji

blizu kraja, kjer je stal v davnih časih tempelj kakega poganskega boga in pa cerkev sv. Ane, ki je menda zadnja cerkev, katero je posvetil škof Slomšek. Severno-izhodno se skriva Sv. Florjan pod Bočem, nad njim pa vidimo ljubko podružnico Matere božje na Ložnem, ki je znana božja pot. Še iz večje daljave nas pozdravlja Rogačka ali Donačka gora, ki nudi od vsake strani drugačen pogled. Prav za prav ima tri vrhove. Imenujejo jo „štajerski Rigi“. Rigi je namreč gora v Švici, odkoder je posebno lep razgled. Tudi z Donačke gore se vidi daleč, a povedati moram, da sem bil prelen in zato še nisem bil gori. Onstran Donačke gore se razprostira žetalska župnija. Z njo se nekako že začnejo Haloze. Na majhnem griču stoji prostrana žetalska podružnica, romarska cerkev Marije Tolažnice. Soseščino žetalskim vinskim goricam dela Maceljsko pogorje na Hrvaškem.

Uro hoda od Slatine, ravno proti izhodu, leži v jami tik za Sotlo trg Rogatec. Tudi tamkaj imajo dekanijo in sodišče kakor v Šmarju. Prav nad trgov je še nekaj razvalin starega gradu, grad Strmol na sosednjem hribu je pa še ohranjen. Blizu Sotle, toda precej na visokem, stoji Sveti Rok ob Sotli. Tam v bližini je stara glažuta in tamkaj se tudi dobivajo znani brusni kamni.

Proti jugo-vzhodu gledamo že na hrvaško Zagorje, kajti Sotla je od nas oddaljena komaj pol ure. Imena bližjih hrvaških župnij so: Sveti Peter na Prišlinu, Taborsko, Kostelj, Vinagora, Desiniče.

Na jugu, zopet na Štajerskem, je visoko ležeča in daleč vidna Sveta Ema, za njo pa pogorje Rudnice. Tam, kjer Rudnica strmo pada v sotelsko dolino, stoji podčetrtečki grad. Na zapadu meji na svetokrižko župnijo Sv. Peter na Medvedovem selu, v večji daljavi med hribi je Zibika z božjo potjo na Tinskem, še dalje Loka pri Žusmu, Žusem, Sv. Štefan, Planina, Kalobje, Slivnica pri Celju. Čisto na obzorju proti jugu in zapadu se vidijo ob ugodnem vremenu hribi pri Sv. Petru s Sv. Gorami, Bohor pri Sevnici, Kum, gorovje krog Celja in Savinjske planine.

Šmarski in rogaški okraj sta zelo vinorodna. Tudi s poljedelstvom se ljudje mnogo pečajo. Oba okraja sta gosto obljudena in posestva so majhna kakor sploh v vinorodnih krajih. Posojilnice imajo skoro povsod, zadrug pa ni. Društva delujejo še dokaj živahno. Krog Slatine živi ljudstvo v veliki meri od letovišča, ker dobijo tam moški in ženske najrazličnejšega dela. Govorici se na vzhodu precej pozna bližina Hrvaške, v zapadnem delu pa precej »pojejo«.

Še to za sklep: do leta 1918 sta bila Slatina in Rogatec nemška. Kdor je doživel po takih krajih prevrat, kdor je videl, ko so prvič zavihrale slovenske in državne zastave raz največjih poslopij, kako so Nemci sami hiteli odstranjevati nemške napise, kako so prešli uradi in šole v slovenske roke, ta vsega tega ne bo tako lahko pozabil. Le ta pa tudi razume, kaj smo po svetovni vojski pridobili. Bog nam daj srečo, napredek in slovo v novi državi!

A. Boštele:

Kralj noči.

(Irska povest po A. de Lamothe-u.)

Dalje.

»Glej, često sem čula očeta pripovedovati, da je svoboda v oni daljnji deželi kakor žganje: da gre v glavo.«

»Torej bom pil tam samo vodo«, je smeje odvrnil. »Je to vse?«

»Tudi je tam zelo malo svečnikov in — odpusti mi, da tako govorim — ti nisi preveč pobožen —«

»To se pravi, da sem premalo, kaj ne?«

»Moj Bog, tega ne pravim, nimam pravice; toda —«

»Ti si misliš — imaš prav«, je odvrnil resno.

»Mogoče nimaš nobene svetinjice? Vem, tudi brez nje si lahko dober kristjan, a če bi te zadela nesreča, če bi zbolel —«

Snela si je z vratu malo srebrno svetinjico, edino dragocenost, ki jo je imela.

»Če bi jo hotel vzeti«, je dejala, »bi mi napravil veliko veselje.«

»To bo moj poročni prstan!« je vzkliknil Patrick.

»To bo orožje in spomin. Blagoslovljena je od škofa. Ali jo hočeš nositi?«

»Tako gotovo, kakor sem Irec in ženin moje dobre Sally.«

Z žarečim obrazom mu je obesila svetinjico okoli vratu.

»Zahvaljena! Zdaj bo vse dobro. Na svidenje! Govoril bom z očetom.«

»Bog te spremljaj in razsvetluj!«

Ločila sta se. Ko je utonil za drevjem, so Sally spet oblile solze. Zatekla se je k Tolažnici žalostnih in jo prosila dolgo in goreče...

Hadfield ni hotel sprejeti sinove žrtve. Šele na prigovarjanje župnika je povestil in se vdal. Toda na noben način ni hotel, da bi Patrick sam obvestil Johna o svojem sklepu; zato je tisti dan, ko bi bil moral agent priti po odgovor, odšel s sinom vred z doma.

Iz Glengariffa čez Kenmare v Killnary računajo okoli 64 km; toda od Gornjega jezera v Malibory je čez hribe samo 47 km. Domačini zmorejo to pot ob lepem vremenu v desetih urah.

Žal, da je lepo vreme na Irskem nekaj redkega. Sicer ima dežela zelo milo podnebje, toda obala je izpostavljena morskim vetrovom in neprestan dež ter megla sta pravi nadlogi, ker ovirata zorenje žita ter povzročata gnitje krompirja.

Tisto jutro je bila megla posebno gosta. V ogromnih kopah se je trudno plazila po nižavah in vtisnila vsem stvarjem značaj pošastnosti. Iz tega dušečega in vlažnega polmraka so bili na uho čudni glasovi: mukanje krav, blejanje ovac, kričanje vran, brnenje zvoncev in tu in tam čudni glasovi, pretrgani in tožeči, kakor sunkovito ječanje zlih duhov, ki baje strašijo na meglenih vrhovih Slieve-na-Goila.

Patrick in njegov oče se za te glasove nista dosti zanimala. Četrť ure sta šla po cesti, ki se vije skozi les proti vrhu, potem sta pa zavila na levo mimo samotne vaške šole in mimogrede pozdravila učitelja O'Neil-a, ki je slonel na podbojih in pihal iz svoje pipe.

»Ali hočeta po bližnjici v Killarny?« ju je vprašal.

»Le glejta, kako bosta hodila v tej megli, posebno, če začne nazadnje še deževati«, ju je svaril, ko je videl, da je njun sklep trden.

Oče in sin sta utonila v megli. Ni šala, v taki megli plezati po gori in iskati prave poti. Čez četrť ure sta bila radi naraščajoče megle prisiljena hoditi bolj počasi. Čez nekaj minut sta prišla do skalne razpoke, ki jima je omogočila preplezali naravni skalni zid, ki sta ga zmagala s pomočjo rok in nog.

»Hvala Bogu, na cesti sva!« je ugotovil Patrick.

Med skalovjem je zelenela sočna paša in čreda krav se je pasla ob cesti. Med divjim mukanjem so se razletele proti cesti in se hitele zbirati pod previsnimi stenami.

Sin je trdil, da to pomeni dež in oče ga je v tej misli še potrdil in pokazal na morje.

Patrick je ostrmel. Skozi meglo, ki se je dvigala z veliko brzino in jo je vihar spet potiskal nazaj, jo trgal in razganjal, sta videla svinčenomotno, še mirno morskó gladino, ki pa se je že začela bočiti in brazdati. Valovi so se kopičili in na njih hrbtih so brizgali kvišku beli grebeni šumečih pen.

Na vrhu gore je vladala še popolna tišina, polna tajnostne groze; nobena veja se ni zganila v vetru, noben list ni zatrepetal: kakor da bi bila okamenela vsa priroda. Toda na obali so že ječale vrbe v prvih sunkih prihajajoče vihre, lavorjevi grmi so se sklanjali k tлом in se spet zravnali, hrasti, platane in topoli so pa stali. Samo njih listje je pošumevalo.

Na nebu so se v blaznih vrtincih mešali veliki, črni oblaki, ožarjeni s čudno modrikasto in vijolično svetlobo. Od vseh strani so drveli proti sredini neba in se obličili v prečudne podobe.

Moža sta hitela kar sta mogla, toda nevihta ju je prehitela. Blisk je razklal črno nebo, oblil potnika s slepečo svetlobo in ju v naslednjem trenutku zavil v temo. V istem hipu je zahreščalo, odjeknilo od gorâ in se kakor daljno bobnenje topov izgubilo v globini prepadov.

Znamenje je bilo dano. Vihar je izbruhnîl z vso silo, kakor da je poprej čakal samo na ta trenutek in pokrajina je tonila v ognju in silnem nalivu.

(Dalje prihodnjîč.)

Veselje ne manjka nikdar, kjer je delo, red in svestoba.

Višavska:

Naš poklic.

Najbolj vzvišen izmed vseh ženskih poklicev, je poklic vzgojiteljice. Prva je v to poklicana — mati. Vendar pa se temu poklicu lahko posvete tudi one, ki žive v samskem stanu.

Vsaka izmed nas pa, ki hoče vzgajati, mora biti najprej sama dobro vzgojena; šele potem bo uspešno vzgajala druge. Imeti mora trdno in vztrajno voljo, premagati vse zapreke, ki bi jo morda ovirale pri njenem vzgojnem delu. Treba tudi premisliti, kje bo kot vzgojiteljica najbolj na mestu.

Koliko dobrega stori na primer učiteljica če je globokoverná, požrtvovalna in nesebična. Ona je kakor solnčni žarek, ki ogreva mlada srca za vse lepo, blago in plemenito.

Ker pa vse ne moremo postati učiteljice, si bomo izbrale kak drug, nam primeren način, kjer bomo nastopile kot vzgojiteljice.

Morebiti bo delokrog marsikatere predvsem v njeni domači hiši. Marsikje se namreč zgodi, da umrje dobra in skrbna mati. Bridka je izguba, ki je zadela vso družino; najbolj pa jo občutijo mlajši otroci. Kdo bo sedaj skrbel za nje, kdo jih bo zlasti vzgajal? Oče gre po opravkih, in se tudi sicer morda ne briga dosti za vzgojo malih. Ali ni tu starejša

hči v prvi vrsti poklicana, da skuša vsaj nekoliko nadomestiti mater? Mogoče, da jo je pred smrtjo še sama opozorila na to.

V naši župniji nekje pa se je pred leti zgodilo sledeče: Na velikem posestvu sta gospodarila mlad gospodar in gospodinja. Vse jima je šlo lepo po sreči. Kar nenadoma pa zboli gospodar in umrje. Par let pozneje zboli in umrje tudi gospodinja. Zapustila sta več nedorastlih otrok. K sreči je še bila pri hiši teta, ki je imela tam zgovorjen kot do smrti. Ta je sklenila, da bo skrbela za sestrine otroke, in oskrbovala posestvo dotlej, da otroci dorastejo. Kar je sklenila, tudi vestno in natančno izvršuje. Otroci jo spoštujejo in ljubijo, kakor lastno mater.

Veliko dobrega stori v tem oziru tudi ena mojih prijateljic. Ko sem jo šla pred kratkim obiskat, mi je takole pripovedovala:

„Kako ubogi in pomilovanja vredni so pač ti sosedovi otroci! Ne bom ti na dolgo razlagala, sama veš, da nič dobrega ne slišijo od svojih staršev; pogostokrat pa prepir in kletev. Zato sem sklenila, da hočem tem otrokom vsaj nekoliko nadomestiti to, kar zanemarjajo zanikarni starši. Učim jih moliti in pripovedujem jim o Bogu, o nebeški Materi, o božjem Prijatelju otrok, ki biva v tabernaklju. Sploh jih navajam k vsemu dobremu in lepemu. Veseli me, da tako radi prihajajo k meni. Mati je pa tudi zadovoljna, da ji niso napoti.“

Nič nisem rekla na to, pač pa sem si mislila: „Če bi bilo več takih deklet, ne bilo bi toliko izprijenih otrok, in ne bilo bi toliko zla na svetu.“

Resnično veselje dela človeka radostnega, dobrega in poštenega, toda tega veselja so deležni le čisti; prav zato je danes tako malo ljudi, ki bi se mogli zares iskreno veseliti!

Justin:

Magdalena.

Razposajeni, kakor smo bili, smo silili v prijatelja Karola, naj nam kaj pove iz svojih mladih let. Nekaj časa se je ustavljal, potem je pa začel:

Sicer ni lepo, če človek sam sebe hvali; vendar toliko rečem z mirno vestjo, da tat nikdar nisem bil. »Prava reč!«, me boste zavrnilo. Jaz pa sem drugega mnenja. Res je prava, pa tudi redka reč, če je danes kdo na svetu, ki si ne prilastuje tujega blaga. Število malopoštenih je zelo veliko. O tem se prepričaš lahko vsak dan. Recimo pri denarju. Kadar hočeš komu kaj plačati s tem papirjem, kako ti bo natančno in zvesto preobrnil in pretipal vsako kronico, ali je kje ne manjka! Kadar ti pa sam plačuje, kako naglo šteje in če mu pokažeš dinar ali stotak, da ga manjka dobršen del, se dela nedolžnega in pravi: »Nisem vedel.«

Da pa pridem nazaj na sebe, moram najprej priznati, da sem v najmlajših letih res utrgal kako črešnjo na sosedovem in pozobal kak grozd, ki ni zrastel v vinogradu mojega očeta. Kdor je bil v tem boljši, naj vrže kamen za menoj.

Zdaj vem natanko, da nihče ne sme gledati brez dovoljenja tujih pisem, ali si jih celo lastiti. Ko sem bil mlajši, sem pa vendar eno pismo vzel in še zdaj ne vem, ali sem storil prav ali ne. Bilo je tako le.

Večkrat sem bil pri teti na obisku. Ob takih prilikah je imela ona navadno dovolj dela, jaz pa nič. Temeljito sem pregledal najmanj desetkrat vse zanimivosti po njeni sobi, kuhinji in kleti. V omari za obleko, vštric škatlje s svilenimi in drugimi robci, je imela teta velik kup razglednic in pisem. Z njenim dovoljenjem sem ga premetaval, lepše razglednice sem si tudi smel vzeti.

Ko nekega dne zopet odprem omaro, privzdignem slučajno škatljo z robci ter zagledam pod njo pismo, napisano od mladenke, katero poznam. Moralo je že biti nekaj posebnega, to pismo, da mu je celo teta odločila poseben prostor.

Povedati moram, da je bila teta za botro skoro neštevilnim otrokom pri krstu in pri birmi — saj je bil tudi njen rajni mož tak. In ena taka njena varovanka, čisto preprosta služkinja, je napisala ono pismo. Berem ga, pomislim nekoliko, potem ga pa vtaknem v notranji žep. Dekle se mi je zasmililo, in naj je, kar hoče, tega ne pustim, da bi kak nepoklican človek dobil to pismo v roke! Glasilo se je pa približno tako le:

„Ljuba botra! Najprvo Vas pozdravljam in Vam tudi jaz želim v novem letu vse najboljše, kar se misliti da — prosim Boga. Ljuba botra, meni ne gre ravno slabo, ali vesela sem malokdaj, zagrenil mi je življenje on, katerega imenujete. Koliko sem zavoljo njega prestala, me solze polivajo, ko se spomnim! Obetal mi je, da bo bolje živel, da je postal bolj varčen, ker ga je že dosti izplačalo. Toda najbrž je samo govoril, ravnal pa drugače . . .

Ko bi ga jaz bila prej tako poznala kakor ga zdaj, gotovo bi ga ne bila nikdar pogledala! Več Vam tukaj ne bom govorila o njem, želim Vam pa povedati ustmeno, kadar se vidimo. Preveč se mi že zdi. Obnaša se, kakor ne bi imel človeškega srca. Naznanim Vam, da meni ni znano, kje da je zdaj . . . Zavoljo mene naj je, kjer hoče, nič več se ne bom brigala za njega! Ljuba botra, odpustite mi, ker sem bila tako neumna, da sem mu verjela, kar mi je govoril in pa pisaril! Še enkrat Vas lepo pozdravim Vaša Marija.“

To je mlado življenje: zapeljivec je šel, Bog ve kam, dete je umrlo, dekle se je postaralo. Le to žalostno pismo je ostalo meni v rokah, v žalosten spomin!

Karol je prenehel. Med njegovim pripovedovanjem smo se vsi zresnili, in ko je končal, smo zamišljeni povესili glave. Bilo je, kakor da nam vsem odmeva v duši pesem: Mladi svet, čuvaj si najlepši cvet!

Drobtinice.

Mladinski dnevi v Mariboru. Najvažnejša prireditve letos so bili mladinski dnevi v Mariboru. Vsem udeležencem ostanejo v neizbrisnem spominu. Ne vemo, komu naj prisodimo prvenstvo — fantom ali dekletom. Oboji so prišli v nepričakovano velikem številu, vedli so se vzorno, pridno sodelovali povsod in vztrajno ter z razumevanjem sledili stvarnim izvajanjem predavateljev, ki so vsi govorili popolnoma s stališča modernega mladinskega gibanja. Kako so žareli mladim poslušalcem obrazi veselja in zadovoljnosti, ko so slišali take stvari, o katerih so slutili, da so jim v sedanjem času primerne in potrebne,

pa nikogar ni bilo, ki bi jih jim bil raztolmačil in utemeljil. Vse sklepe, ki posegajo živo v življenje mladine pa tudi družine in družbe so poslušalci in poslušalke soglasno odobrili in gotovo jih bodo doma tudi izvršili. »Naš Dom« bo vedno opozarjal na najvažnejše sklepe in tudi navajal sredstva, kako se najlažje uresničijo. Danes naj omenimo samo nekaj. Na dekliških dnevih so dokazale Dekliške zveze svojo življensko moč in dobro organizacijo tako, da bo treba sedaj napeti vse sile, da se razširijo Dekliške zveze prav povsod po Štajerskem in tudi po Kranjskem, tako da ne sme biti nobene župnije brez dobro delujoče Dekliške zveze. Dosedaj je bilo vse delo za D. z. bolj raztreseno, nesistematično, več ali manj samo poskus, od sedaj bo to delo dobro urejeno s posebno centralo v Mariboru, kjer bodo poleg priprostih deklet sodelovale tudi izobražene žene in gospe, ki imajo razumevanje za potrebe slovenskega ženstva.

Ravnotako pa moramo v bodoče več storiti za one fante, ki niso organizirani pri Orlu. Teh je bilo na mladinskem dnevu zelo veliko število. Za te se bodo znovega poživile nekdanje Mladeniške zveze, ki bodo pa odgovarjale po svojem notranjem ustroju življenju naših dni. Toliko moramo za enkrat že povedati, da se izdeluje v Mariboru načrt za te fantovske organizacije, ki seveda ne bodo nikjer nasprotovale Orlu in da bo ves zimski čas posvečen delu za razširjanje teh organizacij.

Za mladinska dneva v Mariboru je vladalo tudi na Češkem veliko zanimanje. Z navdušenjem pišejo češki mladinski listi o teh velevažnih dnevih, ponatiskujejo pomembni oklic, ki ga je izdal pripravljalni odbor in stavijo češki mladini dobro organizirano, živahno delujočo slovensko mladino za vzgled.

Na Goriškem je bila ustanovljena »Prosvetna zveza« 5. oktobra 1924. Njen namen se krije z namenom naše zveze. Za Tržaško imajo posebno podzvezo. Včlanjenih društev imajo 104, ki so razdeljena na 15 prosvetnih okrožij, pevskih zborov je 52, telovadnih odsekov pa 22. Po deželi je Zveza priredila 16 tečajev, predavanj 216. Izdaja dobro urejevan list »Naš Čolnič«, ki izhaja v Gorici, Via Orzoni 31, in stane na leto 6 lir, z glasbeno prilogo 10 lir.

Velehradski kongres. V »Našem Domu« smo že nekaj malega pisali o zborovanju na Velehradu, kjer so obravnavali katoliški in pravoslavni učenjaki vprašanje, kako bi se najlažje in najuspešneje zopet združili pravoslavni s kat. Cerkvijo. Sedaj po kongresu moramo ugotoviti, da je bilo to zborovanje najsijajnejša manifestacija za cerkveno edinstvo, kar jih je videla novejša doba. Na kongresu je bilo zbranih štiristo zastopnikov raznih narodov, zapadnih katoličanov, vzhodnih katoličanov in pravoslavnih, ki so v latinskih govorih podajali svoja mnenja o zedinjenju. Medtem, ko se pravoslavni Rusi zelo zanimajo za zedinjenje in so kazali na kongresu mnogo dobre volje in razumevanja za to vprašanje, so pravoslavni Srbi, kakor pišejo v svojem uradnem glasilu »Glasnik srpske patriaršije« za to misel bolj nedostopni. Tembolj pa je sveta dolžnost naš Slovencev, ki živimo skupno s pravoslavnimi v eni državi, da se vneto trudimo za zedinjenje s sredstvi, ki jih je priporočal praški apostolski nuncij na velehradskem kongresu, i. s. z molitvijo, ker je za zedinjenje potrebna čudežna pomoč milosti božje; z delom, s kulturnim, s socialnim, z verskim, z dobroteljnostjo; in z zatajevanjem samega sebe, z žrtvovanjem svojega življenja Bogu, kot dar za sveto zedinjenje.

Kaj kupiš v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru?

Tiskati daš lahko

knjige, vabila, cenike, kuverte, sploh vse, kar hočeš.

Kupiš lahko:

1. Vsakovrstni papir črtan in nečrtan za pisanje, pisma, ovijanje, risalni papir, kuverte, svileni in prešan papir za kinč, zvezke trdo in mehko vezane.
2. Peresa, svinčnike, radirke, črnilo, rudečilo, barve, ravnila, sploh vse pisarniške potrebščine.
3. Trgovske knjige vsake vrste.
4. Molitvenike, šolske učne knjige, vse zabavne knjige, povesti i.t.d.
5. Rožne vence, svetinjice, podobice, kipe presv. Srca Jez. in druge, podobe, slike, križe i.t.d. — Ako želiš kako reč, piši dopisnico in dobiš po pošti.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici, r. z. z. n. z. Maribor, Stolna 6

ki obrestuje po

8 % in **10** %

oziroma po dogovoru.

Na debelo!

DENAR

Na drobno!

si prihranite, ako kupujete manufakturno blago v Celju, „pri Solncu“. Velikanska izbira vedno svežega vsakovrstnega oblačilnega blaga. Vsled velikega nakupa so cene konkurenčne. Za obilen obisk se priporoča

ALOJZ DROFENIK

Mera poštena!

Postrežba točna!

BRATA RODÉ & MARTINČIČ, CELJE

TISKARNA

KNJIGOVEZNICA, IZDELOVALNICA GUMIJASTIH STAMBILJK

se priporoča za vsa v njeno stroko spadajoča dela, koja se točno in ceno izvrše